

En sjuk sak

När hr Erlander i sin egenskap av ålderspresident avslutade andra kammarens arbete för sista gången, begagnade han tillfället till att ge hr Ohlin en särskild elege. Det var en välförtjänt uppmärksamhet som man tacksamt noterar. Hr Ohlin har ägnat riksdagsarbetet mer tid än de flesta och har i alla avseenden utom till formen under senare år varit den verkliga oppositionsledaren, åtminstone om man menar att dennes uppgift är att granska regeringens arbete och hålla detta under ständig kritik.

Det är möjligt att hr Erlanders anförande inspirerades av den interpellationsdebatt om de svenska skolfrågorna som hölls i riksdagen den 1 december. Ett flertal frågor hade ställts, bl a av hr Ohlin. Utbildningsminister Carlsson besvarade dem, inte oskickligt, men som vanligt med lättviktarens snabba kringgående rörelser. Hans svar föranledde hr Ohlin att hålla ett helt enkelt lysande anförande om de svenska skolproblemen av i dag, om universitetens villkor och om forskningens möjligheter. Ståtligare kunde han inte ha tagit sitt avsked. Hr Ohlin sekunderades skickligt av andra specialister inom oppositionen. Mot detta kunde hr Carlsson ingenting uträtta. I sin tur sekunderades han av statsrådet Sven Moberg. Att dennes anföranden ej höll sig på hr Ohlins intellektuella nivå kan ingen lägga honom till last: inte ens i jämlikhetens samhälle lär obegåvning kunna döljas när den möter begåvning. Att ingen av de båda statsråden hade ett ord av uppskattning för den äldre statsman, som talade för sista gången i

Sveriges riksdag, har däremot ingenting med deras begåvning att göra. Underlåtenheten föranleddes av bristande stilkänsla.

Hr Moberg sökte i debatten övertyga om att svenska examina fortfarande erkänns som jämbördiga med danska vid ett danskt universitet. Han hade telefonerat till Köpenhamn och trott sig få bekräftelse på att den nordiska tentamensgiltigheten, införd genom en dansk kungl förordning den 6 juli 1965, fortfarande var i kraft. Även sedan professor Korlén i DN den 3 december påpekat att så ej är förhållandet, vidhöll hr Moberg sitt påstående. Det fordrades en ny artikel av hr Korlén, där denne citerade den nya förordning av den 24 juli 1969 vilken upphävde den generella tentamensgiltigheten, för att bringa hr Moberg till tystnad.

Han hade misslett riksdagen i en viktig fråga. Att han möjligen ej förstod vad han själv talade om är ingen ursäkt för ett statsråd. Men man har en mycket stark känsla av att han ej vill förstå. Endast så kan man förklara, att vad han framställde som en vilja to m till utvidgning av den nordiska tentamensgiltigheten av hr Korlén kunde betecknas som ett uttryck för »danska universitets- och gymnasielärares bottenlösa förakt för det svenska Ukasystemet». Ingen som känner förhållandena kan säga annat än att den senare sett saken riktigare.

Inte minst i denna tidskrift har flerfaldiga gånger framhållits, hur det svenska anseendet utomlands förminskats eller gått förlorat genom regeringens åtgärder. Regeringen anser förmodligen att kritiken

överdrivits. Men den borde inte förneka att en förändring skett åtminstone på vissa områden. På undervisningens borde den minst av allt söka dölja detta, eftersom den själv önskat en förändring.

Statsrådet Carlsson tog upp frågan i sitt interpellationssvar: »Skolan i dag svarar mot andra krav än den gamla. Den strävar inte efter att ge detaljerade minneskunskaper i alla ämnen men väl förståelse för de större sammanhangen . . . Att därför jämföra kunskaperna hos dagens elever i dessa senare ämnen (dvs sådana som skjutits åt sidan) med tidigare generationers och därav dra slutsatsen att det skett en försämring, är varken särskilt meningsfullt eller särskilt hederligt.»

För Svensk Tidskrifts del måste bestämt avvisas varje insinuation att här framförd kritik mot förhållandena vid skola och universitet och mot undervisningens målsättning skulle vara ohederlig. Ohederliga var ej heller de riksdagsmän som i debatten framhöll hur matematikkunskaperna sjunkit i jämförelse med i andra länder, hur språkkunskaperna försämrats så katastrofalt att inte ens engelskspråkig litteratur nu på sina håll kan användas i universitetsundervisningen, hur svenska språket miss-handlas och utarmas på grund av dålig underbyggnad. Att försvara denna utveck-

ling genom att tala om »de stora sammanhangen» är nonsens. I vilka stora sammanhang är det försvarligt att efter många skolår och vid övergång till universitet inte kunna skriva svenska? Att som ytterligare försvar påpeka att riksdagen tämligen enigt antog reformerna gör inte heller något uppriktigt intryck. Det var inte en kulturell nedrustning som riksdagen eftersträvade. Men det är en sådan som regering, skolöverstyrelse och universitetskanslersämbete – eller starka män inom dessa ämbetsverk – söker genomföra. Kan någon undra över hela lärarkårens massiva opposition?

Hrr Carlsson och Moberg försvarar en sjuk sak. Hur sjuk framgår alltså enklast just genom jämförelse med vad tidigare generationer presterat. Men det framgår också om man undersöker vad jämnåriga till dagens svenska ungdom i utlandet får lära i sina skolor. Årskull efter årskull av unga svenskar utbildas nu till att bli handikappade kunskapsmässigt och i fråga om intellektuell träning i förhållande till motsvarande generationer ute i Europa. Åtminstone hr Carlsson måste ha insett detta. Därför är hans glada tillfredsställelse över dagens läge oförklarligt – om den ej bara är till för att dölja att han inte vågar försöka vända den olyckliga utvecklingen.